

امپرياليزم

د ځوانانو لپاره

ليکنه: محمد رضا قرباني
پښتو ژباړه: خسرو گل سرخي

Ketabton.com

يادونه

ملگرو! ياد کتاب چې د ايراني ملگري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوی دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسيستي ادبياتو په ځانگړي ډول د مارکسيستي سياسي اقتصاد سره بلدتيا ومومي، خورا گټور تمامېږي. همدارنگه ياد کتاب د سياسي اقتصاد د پيچلو مسائلو او د زيارکښانو د لومړي مشر ملگري مارکس په [کپيټال] نومې کتاب باندې د لښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمنه تمامېدئ شي او دا چې يادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هيواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي گام کې خپل هيواد د امپرياليزم له وحشي جبره او په دويم پړاو کې د هيواد او نړۍ زيارکښه طبقه د پانگې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحيث ورته د لوستلو توصيه کوم.

البته په دې برخه کې يوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په ياد کتاب کې د نرخ سود(د گټې نرخ) اړوند يو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دويمه برخه له يو څه نيمگړتيا او ترکومه چې زه انکېرم له يولړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې ياده برخه لکه څنگه چې بايد وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د ياد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه يوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانگړنو ته په کتو سره وایم چې که ملگري قرباني ژوندی وي له همدې ځايه ورته سور سلام او که له نړۍ څخه يې سترگې پټې کړي وي نو پاک روح ته يې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملگري لال پاچا پټنگ څخه په ټوله واقعي خلقي مينه مننه کوم چې د ياد کتاب د پښو ژباړې په سمونې او تايپلو کې يې نه ستړي کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – کلسرخي

کال ۱۳۹۹

سهاروختي د کلي خلک يو يو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بيرون ته راوتل، هتيوالو د خپلو هتيو دروازې پرانيستلې او د ميزونو تر شا د پېرېدونکو په تمه ناست ول. ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخيستلو په موخه د نانوايي لور ته تلل او بيا د پنير، شيدو او نورو اړتيا وړ توکو رانيولو لپاره د څو نورو هتيو لور ته چې هلته موجود ول، ورتلل.

په دې وخت کې سړۍ هم له کوره دباندې راووت، خو هغه بار چې د ده په اوږو و، داسې معلومېده چې د سفر هوډ لري. د هغه څيره ټولو ته د پېژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار وليد مخې ته راغلل او په گډه سره يې وويل: له څيره؟ سړي ځواب ورکړ: د آزادۍ ښار ته ځم.

خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د برياليتوب هيله وکړه. سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شين او ځليدونکی ؤ نو نوموړي د رضاييت په موخه مسکا وکړه، سړي ښکته او پر خپله مخه روان شو.

خلکو چې د هغه په لوري د مهرباني او امید نظر درلود څنگ ته شول او نوموړي ته یې لار پرانیستله.
سړي کلی شاته پرېښود او څنگله ته ننوت خوله یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وړي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مړی وموندله ژبه یې په شونډو تېره کړه او وویل: ای څلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه، ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي: وویل ما څه کړي دي چې غواړي ومې خوري.

لېوه: تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوړې په وخت کې انسانان او نور څاروي ښکار او خپله کیدنه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه یې.

لېوه وویل: زما گناه څه ده؟ زه لوړې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خوزه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سړي وويل: آزادۍ ته رسېدل. هوزه غواړم چې د آزادۍ ښارته ورسېږم او خلکو ته آزادۍ راوښم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادۍ راښې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولۍ شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مړانو په رمه حمله وکړم.

سړي قول ورکړ چې لېوه ته به آزادۍ اخلي او بيا يې خپله لار ونيوه، لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا ځلولوه. د سړي د گامونو غېر د مرغانو په آوازونو کې ورکيده. نيمه ورځ وه چې ستړۍ او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کنښناست، ډوډۍ او پښېرې نوشيجان کړل، را ولاړ شو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل: ته هماغه سړی يې چې د آزادۍ ښارته ځي؟

سړي ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راوړسوله.

سړي وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلي دي.

سړي نورې خبرې ونه کړې او څرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ، هوسۍ ورته وويل، وعده راکوې چې ما ته به هم آزادۍ اخلي؟ سړي د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ، هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادۍ يې سلب کړي او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوشي کېدو په موخه آزادۍ غواړم.

د سړي زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادۍ به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو ورېځو نيولی ؤ په سختۍ سره يې د تېې سرته ځان ورساؤ. ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر څو لږ آرام وکړي.

وروسته له یوڅه مودې کله چې تیاره شوه پاڅیدو او له تې نه د ښار په لور وخوځید، د ښار مغازې یوه په بله پسې بندیدلې او په لارو کې تگ راتگ کمېدو.

له کړکيو د څراغونو رڼا له ورايه بریښیده. سړي له یوه لاروي نه وپوښتل: چیرته کوئ شم چې آزادۍ وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ، ټول دکانونه یې لري.

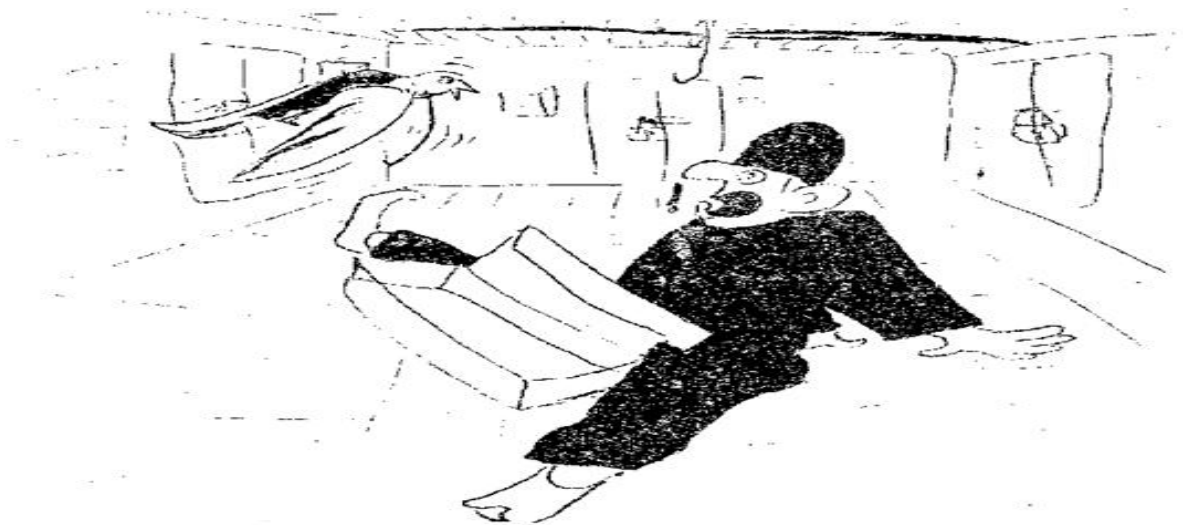
بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې یې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو، آزادۍ مخکې له مخکې بسته بندی شوي وې. یوه بسته یې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، یوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه، ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه یې غوټه غوټه تر شا پرېښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو. یوه بسته یې هغې ته ورکړه.

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

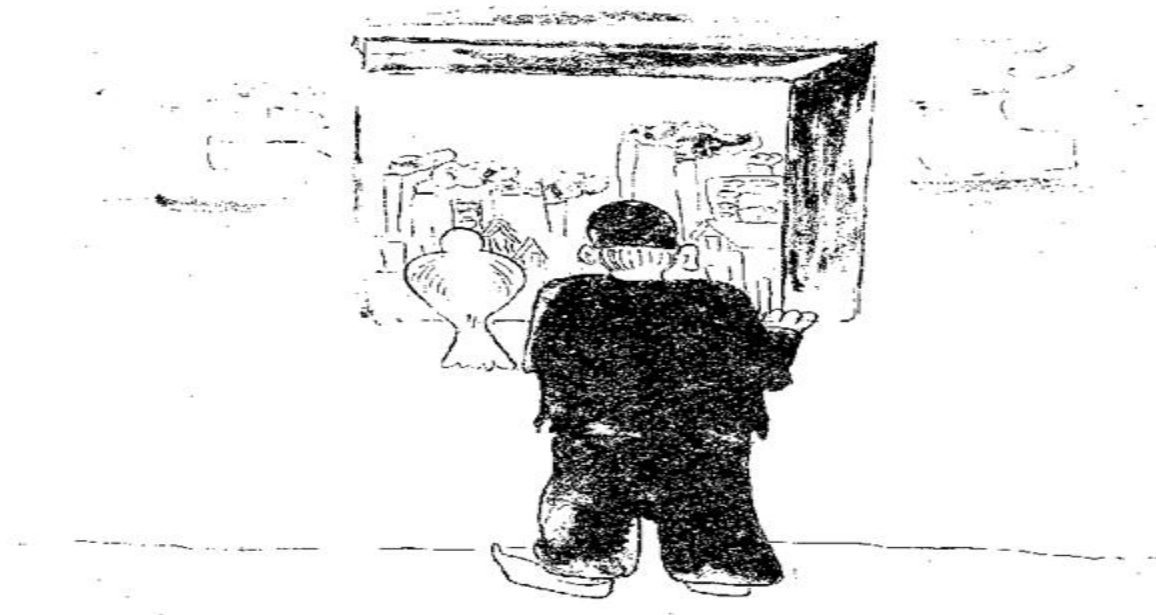

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره يې د خپل ښار په لور کامونه واخيستل او ښار ته ورسېده، يو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او وروڼه يې وټړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تېښتي له ډېرې ليوالتيا وروسته يې د بستې سر خلاص کړ. کوري چې يو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته، سړۍ گوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادۍ ده؟

مرغه په خبرو شو او ويې ويل: دا ته دې آزادۍ پسې گرځې، خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خيال چې آزادۍ دې را ونيوله هغه هم د دې هيواد يو ښار دی. که هلته آزادۍ وي نو دلته به هم وه خو دا چې په ښار کې مرغه ته آزادۍ ويل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم يې د آزادۍ ښار گرځيدلی او بل دا چې کرانه دوسته آيا آزادۍ د پېرلو وړ ده؟ سړي وويل: آيا له دې پرته بله لار هم شته؟ مرغه وخنډل او ويې ويل: اول خو دا ووايه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووايم چې څنگه بايد تر آزادۍ ورسېږې. سړي وويل: غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانکوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووايي.

ريښتيا دا چې زموږ د هيواد خلک په ځانگړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زيار باسي خو بيا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سړي خبرې غوڅې کړې او د پنجرې لور ته راغی، پنجره يې پرانيستله او مرغه ته يې وويل هغه دودونه وينې؟

مرغه وويل: هو.

سړي وويل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارگرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د اولادونو لوبغالي يې په خاورو او چتليو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې کالي يې بيا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي. خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زياره د ښو مانيو او سترو حويليو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او گران بيه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عياشۍ او خوښۍ کې تېروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان گڼي د هيواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي. مثلاً يو له دغو پانگوالو څخه د هيواد ولسمشر هم دی چې هيڅوک يې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو گرانه مرغه! ما آزادۍ اخيسته تر څو يې زيارکښې طبقې (کارگرانو) ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتني بيان کړي.

مرغه وويل: هماغسې چې آزادۍ پيرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادۍ بايد ترلاسه شي. د آزادۍ لپاره بايد شعوري مبارزه ترسره او وينه ورکړل شي. لنډه دا چې د دې هيواد خلک به هله رېښتيني آزادۍ او برابري ته ورسېږي چې له خپل هيواد نه د امپريالېزم لاسونه لنډ کړي.

سړي پوښتنه وکړه: دا امپريالېزم بيا څه شئ دی؟

مرغه وويل: امپريالېزم د امپريال نه اخيستل شوی. امپريال يانې امپراطوري او د امپريالېزم مانا د امپراطورۍ څخه ملاتړ کولو ته وايي. امپريالېست هم هغه هيواد يا شخص ته ويل کېږي چې د امپراطورۍ پلوی وي. د امپراطورۍ نه موخه دا ده چې يوه حکومت ډېرې سيمې لاندې کړي وي او د هغو سيمو ملتونه دې ته اړ باسي ترڅو د حاکم حکومت تابع واوسي. نو په دې اساس د امپريالېزم ساده مانا په نورو هيوادونو يرغل او نړيوال توب دی. امپريالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرگونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهېږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځينې وختونه د امپريالېزم پرځای د زرسري مار يادونه کوم.

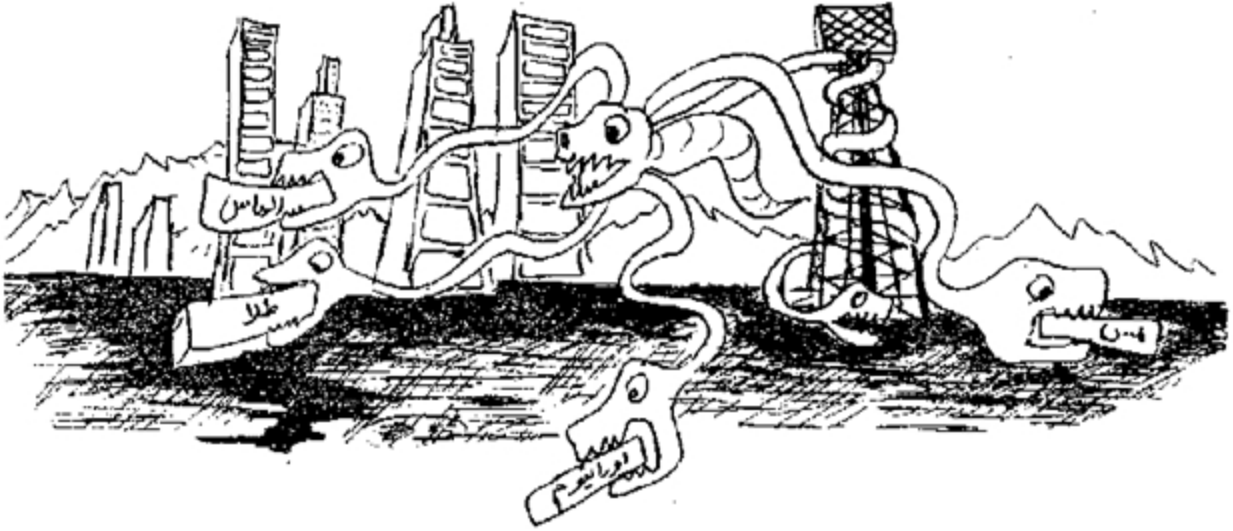
هغه د دې لپاره چې کله کله وکولئ شو د امپرياليزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو. اوس راځو اصلي موضوع ته. زر سړۍ مار (امپرياليزم) په لومړيو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر يې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې يې عمر اوږدیده او ستړیده د سرونو شمېر يې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انگلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سړۍ شي په دې مانا چې زور شوی او د ژوند وروستۍ پړاو تېروي. سړي وويل: منظور دې دا دی چې زر سړۍ مار هغه ماردی چې زور شوی يانې امپريالېزم د پانګوالۍ (سرمایه دارۍ) وروستۍ پړاو دی؟

مرغه وويل: هو د مار نه يې موخه پانګولي او له زر سړي مار څخه موخه امپريالېزم دی، نو کله چې پانګولی وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو (امپريالېزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګولی نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده. سړي وويل: کولی شې چې د زر سړي مارتوله کيسه راته وکړې؟
مرغه وويل: ما هم همدا غوښتل؛ البته که زغم يې ولرې. دا کيسه خوله په خوله زمور له پلرونو او ميندو تر موږه را رسيدلې ده.

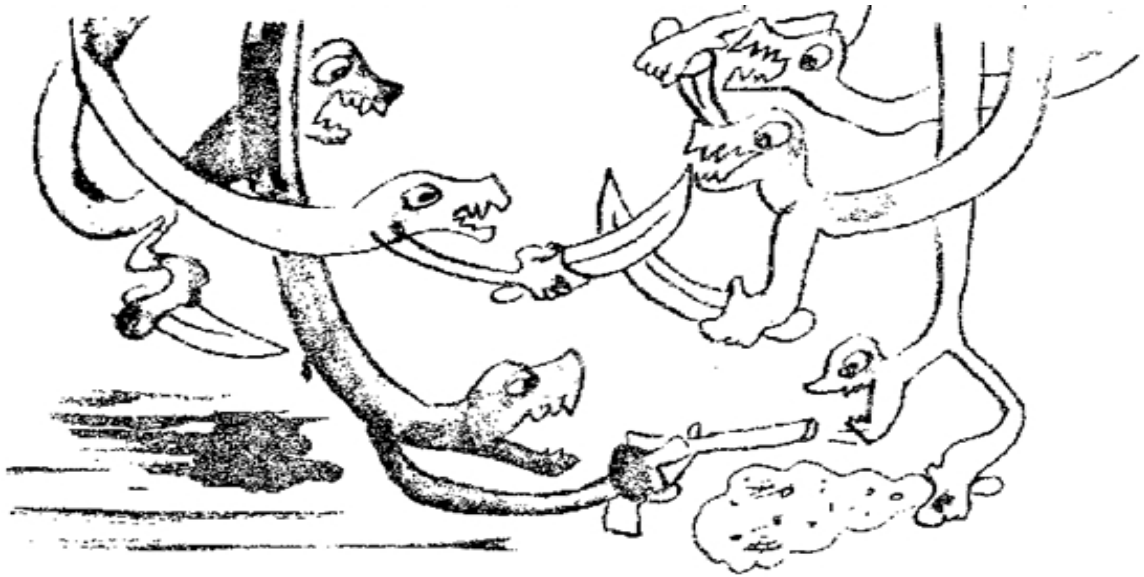
ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څيزونه ول؛ پدې ځمکه ډېرۍ هيوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت يو يې هم زر سړۍ نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په يوه هيواد کې د مار سرونه ډېر شول، البته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هيواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوی نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله ياست په ځواب کې به يې ويل: زمور قسمت همدا دی او د راتلونکې غوښتنه همدا ده!

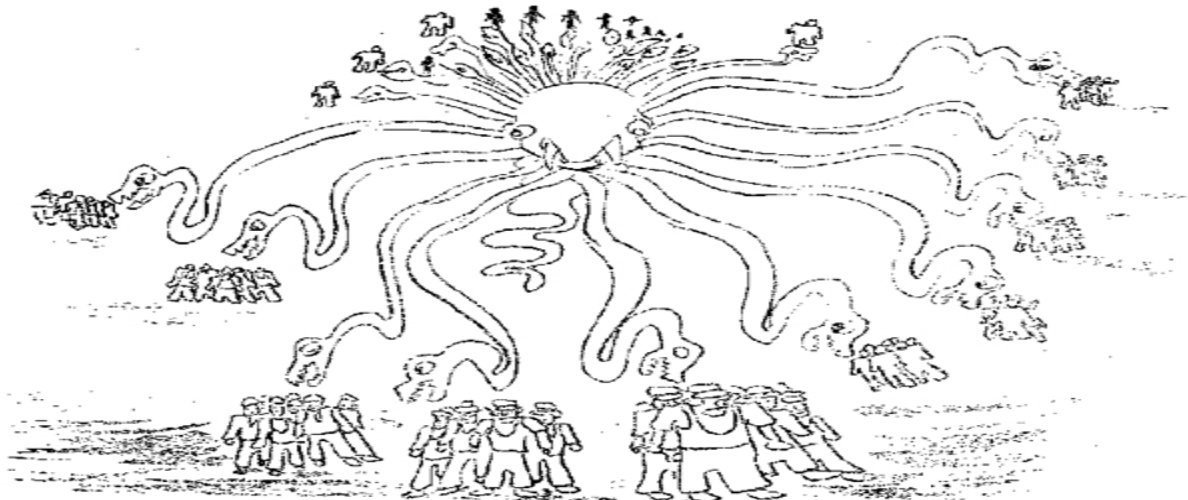
او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل يې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سړۍ شي. هو په هماغه هيواد کې ستر مار شتون درلود چې د هيواد ټول ثروت يې لکه سره زر، مس، آلماس، نفت او داسې نور ډېر څه يې لوتل او هريو د ښه ژوند لرونکی و.

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د يوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له يوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړيدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالي شول.

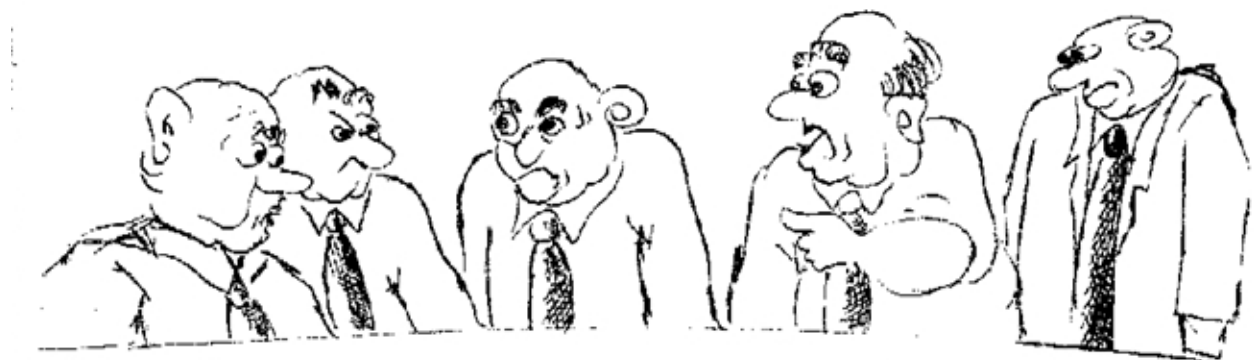

د مارپه سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارگرانو شمېر چې د دې لسو سرونو څخه هر یوه لپاره یې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارگرانو شمېر ته چې هغوی ته یې کار کاوه زبست زیات و. د ټولو کارگرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلوزرو څخه لس زرو یې د لسو لویو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسوزرو نورو کارگرانو د پاتې نورو سرونو لپاره یانې د ټولو کارگرانو نیمایي د لسو سرونو لپاره او نیمایي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سيالی وې څرګنده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال) به ډېر تولید وکړي.

په واقعیت کې له نیمایي نه ډېر تولید شوي توکي د هغوی په لاس تولید شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پایلې ته ورسېدل: اوس چې زموږ د ټولو له سيالی نه وروسته ټول تولید زموږ منګولو کې راټول شوی ښه ده چې سره یو شو او سيالي تر شا پرېږدو. پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قیمت هر څومره چې زموږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل تولیدات کنټرول کړو او هم ورو پانګوالو(ورو سرونو) ته چې لا اوس هم غواړي سيالي وکړي ضربه ورکړو.

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ یې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سيالی سره له دې چې د ټولنې آرتیاوې یې په نظر کې نه نیولې د دې لامل شوه چې تولیدات په یوه ځای کې سره راټول شي. د تولید داسې یو ځای ټولېدنه (د تولید تمرکز) په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړیاني دا چې آزاده سيالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولی خپل وروستي پړاو امپریالېزم ته ورسېده.

ستر پانگوال د دې لپاره چې ټول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه یې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانگوال دې ته اړ باسي چې یا له هغوی سره یو ځای شي تر څو له سیالۍ نه لاس واخلي او یا هم مات شي. د بیلګې په توګه د دې چل ول څخه یو څه داسې ؤ چې د تولید شویو توکو پیرودونکو او یا هم له ټولو پیرودونکو سره داسې تړون کاوه چې یوازې له دوی (ستر پانگوالو) څخه توکي واخلي یا مثلاً له کارګرانو سره یې داسې قرارداد تارې چې یوازې د دوی لپاره کار وکړي او یا یې هم په هر چل او نیرنگ سره د هغو خامو موادو چې فابریکه کې د توکو د تولید لپاره ورته اړتیا وي - ورو پانگوالو ته د هغو د رسیدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

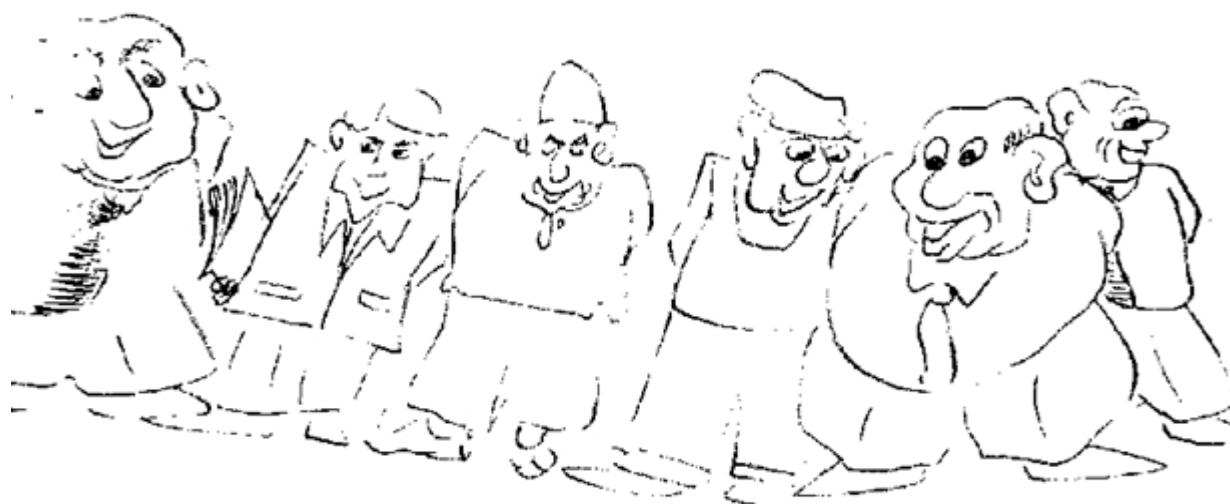
سړي وویل: واړه پانگوال په څه شکل له سترو پانگوالو سره یو ځای کېږي؟
مرغه وویل: واړه پانگوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي یا ونډه ییزو شرکتونو کې یې کېدون وکړ.
یاني یو یا څو ونډې یې واخیستي.
سړي وویل: زه د ونډه ییزو شرکتونو آړوند په څه نه پوهیږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

مرغه وويل: وړاندې مې وويل چې د پانگوالو ترمنځ سيالي د دې لامل گرځي چې توليد په يوه ځای کې سره راټول شي. دا، په يوه ځای د توليد راټوليدل واړه پانگوال له ناوړه وضعیت سره مخامخوي.

پانگوال پوهېدل چې د يوه صنعتي يا سوداگريز شرکت د رامنځته کولو لپاره لويې پانگې ته اړتيا ليدل کېږي. ځکه چې که يو شرکت له کمې پانگې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام ومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه يې لويه پانگه په نظر کې ونيوله دا پانگه يې په څو برخو ووېشله مثلاً فرضوو چې د يو صنعتي شرکت د ايجاد لپاره لس زره افغانيو ته اړتيا ده. دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو وېشي چې هره برخه يې له يوې افغانۍ سره برابره ده. اوس هر پانگوال د خپل وس په اساس يو يا څو برخو (ونډو، سېمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې (سېهام) يوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزگران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي. هغوی کولای شي چې د يوې يا دوو افغانيو په ورکول سره د ونډپانو (سېهام پانو) خاوندان شي.

سړي وويل: نو ونډه ييز شرکتونه د بزگرانو په کټه دي؟

مرغه وويل: ظاهراً داسې ښکاري چې پانگوال حتی بزگرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانگه اچونه وکړي.

سړي وويل: نو پرته له دې څه كيداى شي؟

مرغه وويل: ستر پانگوال هغه كار ته چې د دوى په گټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سله كې دا هم يو چل دى. ستر پانگوال سره له دې چې واړه پانگوال له مخې لرې كوي د هغوى پانگه هم د ځان لور ته راكاپري. روښانه ده چې په شركت كې ستر گډونوال ستر پانگوال دي. نو ځكه د شركت هر كار او د واک خاوندان همدوى دي. هغوى دې ۹۰۰۰ افغانينو نه ډېره پانگه وركوي البته چې تل داسې هم نه وي كله كله ستر پانگوال د لسو زرو نه درې زره افغانى وركوي خو سره له دې هم د شركت واكمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانى پانگه يې وركوي ده هيڅ كار هم نه دي او د هغوى پيسې د څو سترو پانگوالو لپاره كار كوي.

نه پوهيږم چې پام دې شو او كه نه؟ هغه دا چې ستر پانگوال له يوې خوا ورې پانگې (له ورو پانگو نيولي بيا د بزگرانو تر جزيي پيسو پورې) ځان سره تولوي، او له بلې خوا واړه پانگوال له خپلې مخې لرې كوي او د هغوى د سيالى مخه نيسي.

سړي وويل: هو خو يو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوى ولې له سيالى سره مخالف ول؟

مرغه وويل: لكه مخكې چې مې وويل، ستر پانگوال له نيمايي څخه ډېر توكي توليدوي ياني دا چې ډېرى توليد د دې سترو پانگوالو په لاس كې ؤ. اوس فكر وكړه چې ستر پانگوال هم ځواكمن او هم لوى دي ياني پانگه يې ډېره وه كه يې غوښتي واى چې يو بل سره سيالي وكړي پرته له زيانه به له بل څه سره نه واى مخ شوي.

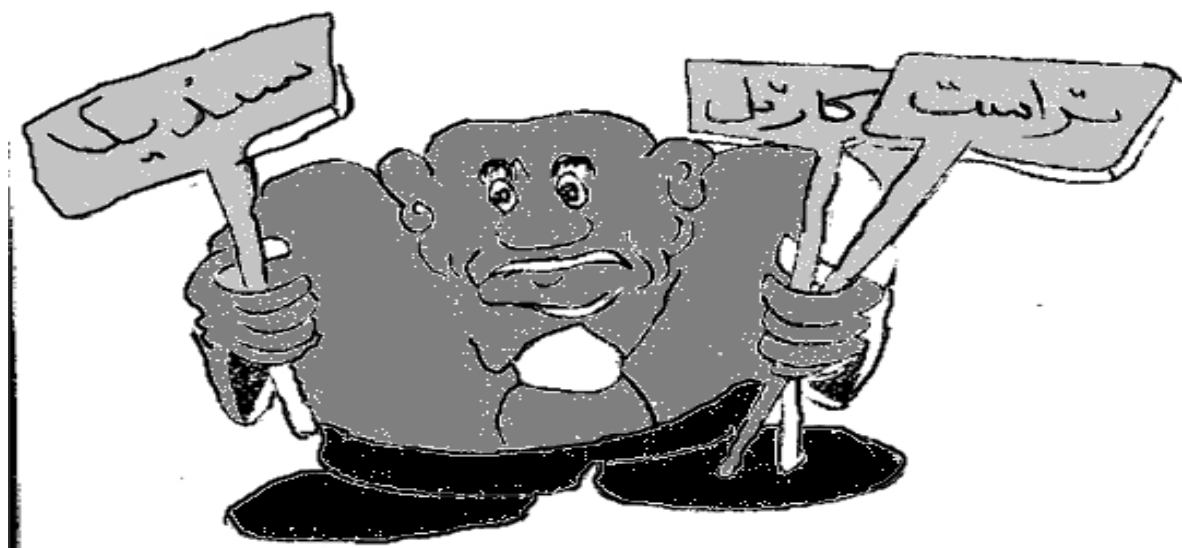
فرض كړه چې دوو پانگوالو ټوكر توليد كړى واى، او هريوه غوښتي واى چې توليد يې ډېر او په ښه بيه خرڅ شي نو د دې كار لپارې په سيالى لاس پورې كاوه د مثال په ډول يوه لوړه بيه او بل ټيټه بيه ورته ټاكله نو كورو: هغه يوه چې لوړه بيه ټاكلي وه ټوكرو ورته په ځاى پاتې كيده او هغه يوه چې بيا ټيټه بيه ټاكلي وه هغه ښه كټه ونه كړه.

هغه و چې دوى د خپلمنځي جوړښت (سازش) او يووالي په فكر كې شول ياني داسې اتحاد يې يې تشكيل او پخپلو كې يې تړونونه وركړل چې په گډه سره د خلكو جيبونه خالي كړي له هغه وروسته يې د ټوكو بيه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وويل: هغوى بيه څنگه كنټرولوله؟ او د توليد په انحصارولو كې يې څنگه مرسته كوله؟

مرغه ځواب وركړ: د كارټل، سنديكا، تراستونو او نورو په مرسته.

سري وويل: کارتل، سندیکا او ترست ياني څه؟

مرغه وويل: کارتل هغه تړون دی چې د سترو پانکوالو ترمنځ کېږي. کارتل د هغو توکو بیه او مقدار چې یوه فابریکه یې تولیدوي، ټاکي.

د دې تړون په اساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانکوالو ترمنځ ویشل کېږي. کارتل د پانکوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بیه ماسیوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بیه خرڅ کړي، لوړ کړي.

سندیکا، هم د پانکوالو یو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتیا وړ خام توکي چې هغوی د تولید لپاره ورته اړتیا لري، پېړي او د یادو تولیدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

تراست، هم د پانگوالو اتحاديه ده چې واک يې ډېر دی. ځکه د هغو پانگوالو په خاطر چې په تراست کې يې گډون کړی د هغو د صلاح او کټي لپاره يو شرکت تعطيل (وځنډوي) او يا هغه له يوه ځايه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانگوال د کارتلونو، سندیکاوو او تراستونو په وسیله خپل سیالان له منځه یووړل. هغو دې قراردادونو پوسیله واړه پانگوال تراستونو، کارتلونو او سندیکاوو ته رادننه کړل. هر چا چې نه غوښتل دې اتحادیو ته ننوځي او سیالی سره یې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعیت به څنګه ؤ. ورو پانگوالو نه غوښتل چې سیالی څنګ ته کړي او سترو پانگوالو سره یو ځای شي، سره له دې چې له شاتګ او ماتې سره مخ ول. خو آیا فکر کوئ چې انحصار به وتوانېږي تر څو په تمامه مانا سیالی له منځه یوسي؟ که داسې انګیرئ نو مطمئناً تېروتي یاست ځکه چې انحصار په ګلي ډول سیالی له منځه نه شي وړای. سمه ده چې ستر پانگوال د انحصار په مرسته توانیدلي چې د توکو په سرد سیالی په اساس د بې ټاکل له منځه یوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کیدو سره د سترو پانگوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې یې تړونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر تولید او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سیالی رامنځته شوه.

هو ګرانه ملګريه سيالي چې د توکو د تمرکز يا يو ځای راتولیدو او د انحصار د رامنځته کیدو لامل ګرځيدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سيالی د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

لا تراوسه مې له ياده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم يو څه درته روښانه کړم.

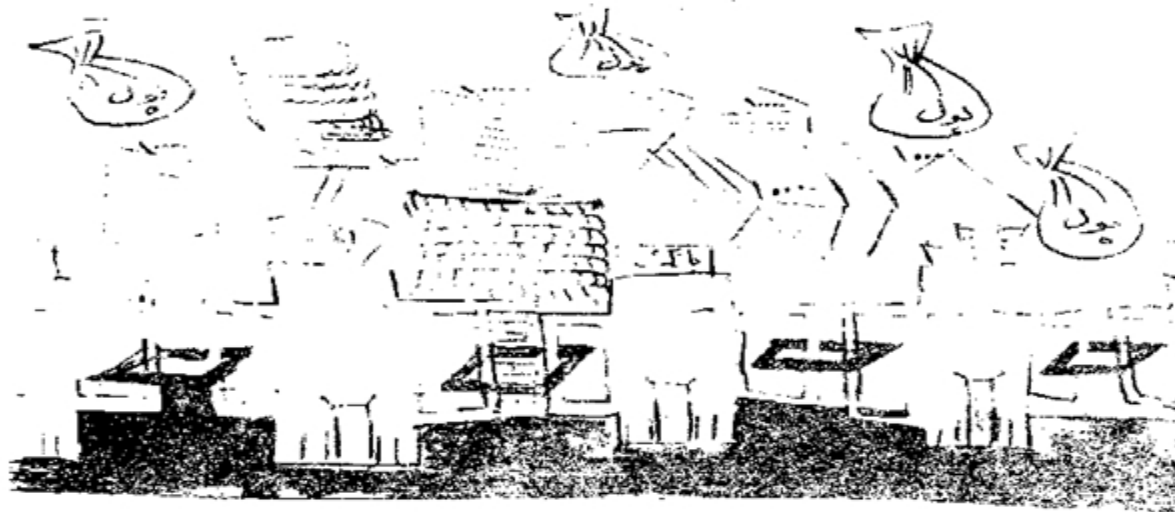
کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د کټې لپاره بايد انتظار وباسي. دا کټه په يوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پراويزه ډول توليد او پلورل کېږي مثلاً يو پانګوال په نظر کې ونيسئ. چې سل زره افغانۍ پانګه اچونه يې کړي دوی غواړي چې د دې پانګې کټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. خو آيا دا کټه په يوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي توليديږي او پلورل کېږي هغومره کټه هم لږ لږ توليديږي. فرضاً په ورځ کې زر افغانۍ کټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د يوې ورځې په کټې سره خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله کټه ترلاسه کړي نو بيا به پرې خپلې فابريکې ته پراختيا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ يو مقدار پيسې د پانګوال لاسته ورځي، بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي يې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

ټول پانگوال دا کار کوي. نو اوس حساب وکړه چې هر پانگوال خپله بې مصرفه پانگه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانگه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په يووالي سره ډېره زياته پانگه ټولېږي. چې هغې ته د پانکې تمرکز ويل کېږي.

مخکې مو هم د ونډه ييزو شرکتونو پوسيله د ورې او لويې پانکې د توليدو په آره خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانکې په بانکونو کې بې لگښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانگوال ورته اړتيا مومي او د قرض په نامه يې له بانک اخلي او د يو څه مودې وروسته يې له ټاکلي کچې سره يوځای بيرته بانک ته سپاري. آرینه ده روښانه يې کړم چې بانکونه په لومړيو کې پدې شکل نه ول تقريباً پنځه سوه اتيا کاله پخوا لومړی بانک په ايټاليا کې پرانيستل شو او څرنگه چې سوداګری پراختيا وموندله په تدريجي ډول نورو ځايو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوی چې د بانکونو خاوندان ول دنده يې دا وه چې سمې پيسې له ناسمو بيلې کړي. په هغو وختونو کې بانکونه د پيسو د راګرې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتيا کاله پخوا نه توپیر لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې کچې پانکې راټولې او په کټه لرونکو پانکو يې واړوي. د پانکو راټوليدل (د پانکې تمرکز) له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

واضح ده چې دا تعريف په يوازې توگه د بانکونو د مهمو کړنو بيانوونکى نه دى نو اړينه ده تر څو دې ټکي ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې گټې پانگه په کټه لرونکي پانگه اړوي او هغې ته لورئ/جهت ورکوي يانې په دې ډول ياده پانگه په کټه لرونکي پانگه اړوي چې د سيالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سيالۍ له منځه يوسي او په ځاى يې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتيا سره د هغې ځاى ناستى کړي. بانکونه د ونډه ييزو پانو پلورلو سره د ونډه ييزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېرى مديران يانې د دې ونډه ييزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي. سړي وويل: کولى شې چې په يوه يا څو بانکونو کې د پانگې د توليدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وويل: هو اته ويشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپيو څخه شپږ شپيته روپۍ د شپږو لويو بانکونو پانگه يانې د هيواد ۷۷ سلنه پانگه په ۶ بانکونو کې توليده ۴ کاله وروسته د همغو ۶ بانکونو پانگه په هرو ۱۰۰ روپيو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلگونو نورو بانکونو پانگه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې. د انګلستان هيواد په نظر کې نيسو، اتيا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانگه په ۱۰۰ کې ۲۸ يورو ته رسيدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ يورو د دې پنځو بانکونو پانگه تشکيلوله. د همدې پنځو بانکونو پانگه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ يورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلگونو بانکونو پانگه جوړوله. څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانگه د همدغو پنځو بانکونو او د سلگونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

کورې چې څه ډول د وخت په تېرېدو سره پانگه په يوه ځاى کې راتولېږي.

سړي وويل: کله چې ټولې پانگې په يوه يا څو بانکو کې تولېږي نو آيا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وويل: يا خو لڅ منځه ځي او يا هم د سترو بانکونو د څانگو بڼه خپلوي. وړاندې مې وويل چې کله پانگې بانکونو کې تولېږي. ستر پانگوال د خپل کار او توليداتو د پراختيا او ډېرښت په موخه هغې پانگې ته اړتيا پيدا کوي. يانې صنعتي انحصاري پانگه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانگوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانگې(سترې پانگې چې بانکونو کې تولېږي او په واقعيت کې د سترو بانکوالو په اختيار کې وي)سره ترکيب مومي، پدې توگه د صنعتي انحصاري پانگې او بانکي انحصاري پانگې د ترکيب (يو ځاى کيدو)نه مالي پانگه منځته راځي.

مالي پانگه=انحصاري صنعتي پانگه+انحصاري بانکي پانگه

د صنعتي انحصاري او بانكي انحصاري پانكو تركيب كې لا روښانه كېږي چې ډېرى هغه پانكوال چې د بانكونو ټولې چارې د دوى په لاس دي او په يادو بانكونو كې د سترو مقامونو خاوندان دي په كارخانو او صنعتي شركتونو كې هم د لويو واكونو او مقامونو خاوندان دي (هر هغه څوك چې په يوه سهامي شركت كې ډېره پانگه ولري د ده واك، مقام او د كټي سلنه به هم له نورو كډونوالو ډېره وي).

د بېلگې په توگه اوبا كاله وړاندې په يوه هيواد كې درې بانكونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شركتونو اداره كوونكي ول. پدې مانا چې دې درې بانكونو په ۳۸۰ شركتونو كې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوى كارخانه لرونكي د دې بانكونو غړي او اداره كوونكي ول.

۵۰ كاله پخوا په همدې هيواد كې ۳۵ ستر كارخانه لرونكي د دوه لويو بانكونو غړي او اداره چيان ول. له يادو څرگندونو څخه روښانېږي چې څنگه بانكوالو په صنعتي او سوداگريزو شركتونو كې د مقامونو خاوندان او هم د كارخانو خاوندان په بانكونو كې د مقامونو لرونكي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانكي انحصاري پانگې او صنعتي انحصاري پانگې څخه مالي پانگه منځته راغله.

ستر پانكوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر كړي، تبليغاتي دستگاوي (راډيو، تلويزيون او داسې نور) پوليس او پوځ پخپل لاس كې واخلي. له تبليغاتي دستگاوو يانې راډيو، تلويزيون، ورځپاڼو، خپرونو او داسې نورو څخه د خلكو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانكوالۍ سيستم د تبليغ په موخه كار اخلي. همدارنگه له پوليسو او پوځيانو څخه د هر ډول غبرگون د ټكولو لپاره استفاده كوي.

ستر پانكوال چې شمېر يې زېست زيات كم دى، د ټول هيواد پانگه په لاس كې لري. له ځمكې، كښت، كانونو (سرو سپينو زرو، سرب، يورانيم، آلومينيم، نفت) څخه نيولې تر سترو كارخانو او سوداگريزو شركتونو پورې ټول د دوى ملكيت تشكيلوي. چې د دې پانگې د ساتلو په منظور پوليس، وسله وال ځواكونه او تبليغاتي ټولې وسيلې په لاس كې لري. كله چې ياد وسايل يانې ټول اقتصادي او سياسي وسايل په خپل لاس كې ونيسي، مالي اليكارشي لاس ته راځي.

مالي اليكارشي يانې د يو څو تنو په لاس كې د ټولو اقتصادي او سياسي امكاناتو راټوليدل مثلاً په امريكا كې هر څه (ځمكه، سترې كارخانې، ستر سوداگريز شركتونه، لويې بانكې موسسې، تبليغاتي وسايل، ښوونيز مركزونه، ټوله دولتي ډانچه او همدارنگه وسله وال قوتونه او پوليس.....) د شپيتو ۶۰ كورنيو په لاس كې دي دا شپېته كورنۍ چې په اتو ډلو (د مورگان ډله، د راکفلر ډله، دوپان او پنځو نورو ډلو) ویشل شوي په گډه سره د هيواد اقتصاد په خپلو لاسونو كې اخيستی.

دا چې ولې پانگوال خپله پانگه له هیواده بیرون لېږدوي گڼ لاملونه لري. گمرکي مالیې ترڅنګ بل لامل یې دا دی چې له هیواده بیرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بیلګې په توګه: پانگوال د دې په ځای چې له یوه هیواده جغندر اخلي، گمرکي مالیه ورکوي او د لېږد را لېږد وسایلو په وسیله د ګڼو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابریکې ته راوړي او بیا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته یې هغه هیواد او نورو ته استول مستقیماً پانگه وباسي او هغه بل هیواد کې پانگه اچونه کوي (پانگه په هغه هیواد کې لګوي چېرته چې د تولیدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

پورتني لاملونه له هغو ورو لاملونو څخه دي چې پانگوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانگوال د پانگې ايستلو ته اړباسي د گټې د نرخ ښکته راتلل دي. [د نرخ ښکته راتللو څخه د ليکوال موخه دا ده چې د پانگې د لېږد يو لامل همدا د نرخ د سود لېروالۍ دى يانې کله چې د دوى په هيواد کې د کټي نرخ لږ شي نو دوى د لوړ نرخ (د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هيوادو کې چې هلته د کټي نرخ لوړ وي، خپله پانگه هلته لېږدوي.] دا چې لوى پانگوال تل د ډېرې گټې په لټه کې دي نو خپله پانگه وروسته پاته هيوادونو ته لېږدوي. په دې هيوادونو کې پانگه ډېره کمه ده، اوجورې ډېرې ټيټې دي، ځمکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې توليديږي ارزانه دي او داسې نور...

سړي وويل: د گټې نرخ څه دى چې د پانگې د لېږد اصلي لامل گڼل کېږي؟

مرغه وويل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پيسې په مبادله کې رول ومومي، مبادله د توکو-توکو (جنس په جنس) يانې توکي د توکي په وړاندې تبادله کيده. د بيلگې په توگه يو تن غنم لري او په عين وخت کې سکارو ته اړتيا لري نو نوموړى خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بيا غنمو ته اړمن وي. يانې غنم يې په سکارو بدل کړل. دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکي-توکي يا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پيسو، په ټولنه کې مهم رول وموم نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم يې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وگرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بيا خپلو منځو کې د اړتيا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي... بلکې مستقيماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پيسو پوسيله د خپل اړتيا وړ توکي رانيسي... دې ډول مبادلي ته، توکي - پيسې - توکي يا هم د پيسو په وړاندې توکي او پيسې د توکو په وړاندې ويل کېږي. دلته اړينه ده توضيح ورکړل شي چې لومړنۍ توکي له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپير نکوي. خود جنسي اړخه بيا توپير کوي. د مثال په ډول فرضوو: يو کس چې د سل متره توکر خاوند دى، غنمو ته اړتيا لري. نو خپل توکر په ۵۰۰ افغانيو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانيو ۲۰۰ کيلو گرامه غنم رانيسي.

۱۰۰ متره توکر = ۵۰۰ افغانى

۲۰۰ کيلوگرامه غنم = ۵۰۰ افغانى

۲۰۰ کيلوگرامه غنم = ۱۰۰ متره توکر

دا چې سل متره توکر او ۲۰۰ کيلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانيو سره برابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او توکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه يانې غنم او توکر له جنسي اړخه سره توپير لري. ځکه يو يې غنم او بل يې توکر ده. په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکي لري لومړى خپل توکي پيسو ته نږدې کوي او بيا وروسته پيسې د خپل اړتيا وړ توکي باندې بدلوي.

خو په پانگولۍ کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پيسو - توکي - پيسو] باندې واوښت. يانې پيسې د کاليو په وړاندې او کالي د پيسو په وړاندې. دلته پانگوال په پيسو کالي توليدوي او بېرته کالي پلوري او هغه پيسو ته نږدې کوي. يانې پانگوال پيسې په توکو او توکي په پيسو اړوي لکه مخکې مو چې وويل چې دې ډول مبادلي ته: پيسې - توکي - پيسې ويل کېږي.

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دې تر څو ووينو چې لومړنۍ پيسې له وروستنيو سره څومره توپير لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پيسې تر لومړنيو ډېرې دي. اوس که چېرته له وروستنيو پيسو څخه لومړنۍ پيسې منفي كړو، يو مقدار پيسې پاتې كېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش = لومړنۍ پيسې - وروستنۍ (ترلاسه شوي پيسې)

ياني وروستنۍ پيسې برابري دي له :

اضافي ارزش + لومړنۍ پيسې = وروستنۍ پيسې

سړي وپوښتل: (آيا په واقعيت كې لومړنۍ پيسې ټوله پانگه ده چې پانگوال يې د توليد په موخه په كار اچوي؟)

مرغه وويل: (هو، ټوله پانگه له دوه ډوله پانگې څخه تشكيل شوي ده. يوه يې ثابته پانگه (خام مواد او د كارخانې نور لگښتونه) او بله يې بدلون منونكي/متغيره پانگه (دكارگر كاري ځواك). ياني پانگوال د خپلې پانگې يوه برخه د خامو موادو په رانيولو او د كارخانې نورو لگښتونو په موخه لكوي چې دې برخې ته ثابته پانگه او بله برخه د كارگرانو د اجورې پحيث لكوي/كارگرانو ته د كار په وړاندي يا هم د كارگرانو د كاري ځواك د رانيولو په موخه لكوي چې دې برخې ته متغيره پانگه وائي.

سړي وويل: (وروستنۍ پيسې چې له لومړنيو پيسو (ټوله پانگه) څخه ډېرې دي له ثابتې پانگې څخه لاسته راځي او كه له متغيرې پانگې څخه؟)

الوتكي وويل: ((روښانه ده چې له متغيرې پانگې (د كارگرانو كاري ځواك) څخه)).

كله چې پانگوال خام مواد كارخانې ته راوړي، كه دا خام مواد همداسي پراته وي، هيڅكله به هم په توكو وانه وړي. نو كارگران دي چې خام مواد په توكو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته يو څه توضيحات وركړو. اوس اجازه راکړه د خپلې هغې پخوانۍ خبرې د وروستنيو او لومړنيو پيسو ترمنځ اړونده توپير ته ادامه وركړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، كله چې پانگوال خپلې پيسې په كار اچوي او توکي توليدي، موخه يې د هغو توکو مصرفول نه بلكې موخه يې د هغو پلورل دي. ياني موخه يې دا ده چې توکي په پيسو واړوي. دقيقاً روښانه ده كه چېرته لومړنۍ پيسې د وروستنيو سره برابري شي پانگوال به هيڅ وخت پانگونه ونه كړي. ځكه كله چې وروستنۍ پيسې د لومړنيو سره برابري شي:

لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

په دې صورت كې پانگوال هيڅ كټه نشي ترلاسه كولای.

۰ = لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

د بېلگې په توگه كه د پانگوال لومړنۍ پيسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پيسې هم ۲۰۰ افغانۍ وي پانگوال به هيڅ كټه ونكړي.

۰ = ۲۰۰ افغانۍ (لومړنۍ پيسې) - ۲۰۰ افغانۍ (وروستنۍ پيسې)

په داسې حال کې چې پانګوال هغه وخت پیسې د تولیدي کار په موخه لګوي چې پیسې نسبت پخوا ته په ډېرو پیسو واپري. یانې غواړي چې غواړي چې وروستۍ پیسې یې هماغه لومړنۍ پیسې سره له اضافي ارزښته وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پیسې = وروستۍ پیسې

باید پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې باید وویل شي چې اضافي ارزش د کارګرانو د لاسي ټناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې یو پانګوال د ځانګړو توکو د تولید لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې (د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانیولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغیره پانګه تشکیلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کاروکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. یانې هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړي یوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به یې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. یانې د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پیسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نورې هم زیاتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندې ډول داسې لیکو چې:

متغیره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ (د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ (خام مواد) + ۲۰ افغانۍ (د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستۍ پیسې د لومړنیو پیسو سره برابري وي، هیڅ یو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پیسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پیسې په کار اچوي، غواړي چې پیسې یې ډېرې شي؛ نو

راځي او کارګران زېږېږي. یانې له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتې ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جیب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکي له تولید او خرڅلاو څخه وینو چې:

۶۰۰ افغانۍ (وروستۍ پیسې) = ۱۰۰ (د ۴ ساعتو ارزش) + ۱۰۰ (د ۴ ساعتو ارزش) + ۳۸۰ (لومړني خام مواد) + ۲۰ (د کارخانې لګښت) > ۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه اوس لومړنۍ پیسې له وروستنیو پیسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ — ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ یې تردې ځایه راوړسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسیم کړو، داسې عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

اضافي ارزش

_____ × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. د مطلب د لا روښانتيا په موخه هماغه مخيکني مثال تکرارؤ. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش يې ۱۰۰ افغانۍ وي، کورو چې د کټي نرخ يې څو سلنه کېږي.

$$\frac{1}{100} = \frac{500 \times 100}{100} = 500 \times 100 = 50000 \text{ د کټي نرخ}$$

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې يې ضربوو:

$$5/1 \times 100 = 100 \times 0.05 = 5 \text{ د کټي نرخ برابر دی له } 20\% \text{ سره}$$

وراندې مو وويل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغيروي پانګې.

$$\text{متغيړه پانګه} + \text{ثابته پانګه} = \text{ټوله پانګه}$$

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغيروي پانګې څخه لاسته راځي. يانې اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه يو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه يې هم د متغيروي پانګې او يو څه په ثابتې پانګې ور زياتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانيو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانيو څخه ۲۰ افغانۍ په متغيروي پانګې ورزياتوي...

$$[100 \text{ پخوانی متغيړه پانګه} + 20 = 120 \text{ افغانۍ اوسنی متغيړه پانګه}]$$

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزياتوي...

$$[400 \text{ پخوانی ثابته پانګه} + 70 = 470 \text{ افغانۍ اوسنی ثابته پانګه}]$$

لکه څنګه مو چې مخکې ويلي ؤ چې ټوله پانګه د متغيروي پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسني ټوله پانګه عبارت ده له:

$$\text{افغانۍ } 120 + 470 = \text{افغانۍ } 590$$

$$\text{متغيړه پانګه (120 افغانۍ)} + \text{ثابته پانګه (470 افغانۍ)} = \text{ټوله پانګه (590 افغانۍ)}$$

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه (۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتيجه کې يې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس يې د شخصي ژوند د لګښت (۱۰ افغانيو) څخه ماسواء نډه پانګه (۵۹۰ افغانيو) ته ورسېده.

سړي وويل: (تا وويل چې پانګوال د اضافي ارزش يوه برخه په متغيروي پانګې ورزياتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وويل: (هو، کله چې د پانګوال پيسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي).

سړي وويل: (اوس پوه شوم).

مرغه ادامه ورکړه: (هوریښتیا ما ویل چې پانگوال اوس د ۵۹۰ افغانیو پانگې خاوند دی یانې پانگه له ۵۰۰ افغانیو څخه ۵۹۰ افغانیو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې وویښو د دې پانگې د کټې نرخ څومره دی. د کټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړی باید اضافي ارزش ترلاسه کړو.) او هغه داسې چې:

۵۹۰ افغانی ټوله په کاراچول شوي پانگه

۴۷۰ افغانی ثابته پانگه چې له هغې څخه ۳۰ افغانی د کارخانې لگښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ - ۴۷۰]

۱۲۰ a افغانی د هغه کار ارزش چې کارگران یې د ځان لپاره کوي

۱۲۰ b افغانی د هغه کار ارزش چې کارگران یې د پانگوال لپاره کوي

(۷۱۰ افغانی) ترلاسه شوي پانگه = ۱۲۰ b افغانی + ۱۲۰ a افغانی + ۴۴۰ افغانی د خام مواد + ۳۰ > ۵۹۰ په کاراچول شوي پانگه

اوس د اضافي ارزش او د کټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندې پروسه مخ ته وړو.

اضافي ارزش = ټوله په کاراچول شوي پانگه - ترلاسه شوي پانگه

۱۲۰ افغانی اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانی - ۷۱۰ افغانی

اضافي ارزش

د کټې - سود نرخ = $\frac{\text{اضافي ارزش}}{100} \times 100$

ټوله پانگه

$100 \times 120 / 590 = 20.3\%$

یاني هر څومره چې متغییره پانگه ډېرېږي ورسره د کټې نرخ هم لوړېږي. له یاده باید ونه باسو چې د کټې نرخ د پانگوال لخوا د کارگرانو د زېښاک درجه را په گوته کوي یاني هر څومره چې یاد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانگوالو لخوا د کارگرانو زېښاک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وویل: (نه داسې نه ده. کارل مارکس د کاپیټال په دریم ټوک ویلي چې د کټې د نرخ ټیټوالی د دې دلیل نشي کیدای چې کویا پانگوال کارگران نه زېښي (استثماروي) بلکې دلیل یې دا دی چې د پانگې د ودې چټکتیا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

سړي وويل: (تا به مخکې ويل چې پانگوال د ۸ ساعته کار څخه کارگرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنگه په وروسته پاته هيوادونو کې بيا د ۸ ساعته کار څخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)

مرغه وويل: (ما يوازي مثال ورکړ. خو اړينه ده ووايم چې پانگوال کارگرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی يوازي او يوازي د هغوی خېته پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بيا ځلې لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په يوه هيواد کې کارگران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځينو کې په ۲ ساعتونو او ځينو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وڅرخوي.)

سړي وويل: (پوه شوم)

مرغه وويل: (حتماً به دې پام شوی وي چې ولې په وروسته پاته هيوادونو کې د کټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانگه ټيټه او اضافي ارزش لوړ دی:

اضافي ارزش

$$\text{د کټې - سود نرخ} = \frac{\quad}{100} \times$$

ټوله پانگه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارگرانو اجوره

که مو په یاد وي پخوا مو وويل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارگرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتيجه کې کسر لوېږي، يانې د کټې سود لوړېږي.

اضافي ارزش

$$\text{د کټې - سود نرخ} = \frac{\quad}{100} \times$$

خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارگرانو اجوره

همدا ده چې پانگوال د خپلې پانکې ډېری برخه(اضافي پانگه) وروسته پاته هيوادونو ته استوي. مارکس د کپيټال د درېيمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانگه بهر ته لېږدول کېږي علت يې دا نه دی چې پانگه مطلقاً هيواد دننه فعاليت نشي کولای بلکې د لېږد علت يې دا دی چې پانگه په بهر کې د کټې په لوړ نرخ سره فعاليت کولای شي.)

سړي وويل: (د پانکې لېږد څنگه صورت مومي؟)

مرغه وويل: (لوی پانگوال په دوه لارو پانگه لېږدوي. يو دا چې ياده پانگه د نورو هيوادونو پانگوالو ته په قرض ورکوي دويم دا چې نورو هيوادونو کې لوی کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګريز مرکزونو پرانيزي همدارنگه به دې پانگه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وويل: (آيا هغه هيواد چې بهر ته پانگه لېږدوي نور توکي نه استوي؟)

مرغه وويل: (ولې نه! سره له دې چې په امپرياليزم کې د پانکې لېږد زيات ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانکې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې يو امپرياليستي هيواد د بل هيواد پانگه په قرض ورکوي(ياني په دې ډول خپله پانگه لېږدوي/خارجوي هغه هيواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هيواده چې قرض يې ترې اخيستی، وپېري.)

سړي وويل: (فکر نه کوی چې په وروسته هیوادونو کې د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کاروي؟)

مرغه وويل: (کله چې پانگوال خپله پانگه بهر ته استوي، د وروسته پاته هیوادونو د خلکو تېرايستلو لپاره وائي: موږ په جهان کې د صنعت ودې ته لېواله، ومولیدل چې دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چې مرسته وکړو! خو په واقعیت کې هغوی د هغه هیواد د ثروت، پانگې او تر ټولو مهمه د زیارکېښانو د کاري ځواک د لوتلو او ډېري گټې د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی ریښتیا وائي او غواړي چې نورو هیوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هیواد اړوند فکر وکړي چې خلک یې د صنعت د هغه پرمختګ سره د بې وزلۍ او لوړې سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی (پانگوالو) دا کار کولای و دومره لویه پانگه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانگه د همدې بې وزلو خلکو د کاري ځواک او پانگې د لوتلو پوسیله د دوی لاسته ورغلي ده.)

سړي وويل: (غواړم پوه شم چې د لومړي ځل لپاره کوم هیواد خپله پانگه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وويل: (۱۸۰ کاله وړاندې د لومړي ځل لپاره انګلستان پانگه بهر ته ولېږدوله چې ۱۰ کاله وروسته بیا فرانسې هم خپله پانگه بهر ته واستوله.)

سړي وويل: (آیا بهر ته د پانگې لېږد، د دې لامل نه ګرځي چې امپریالیستي هیوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پورې کړي؟)

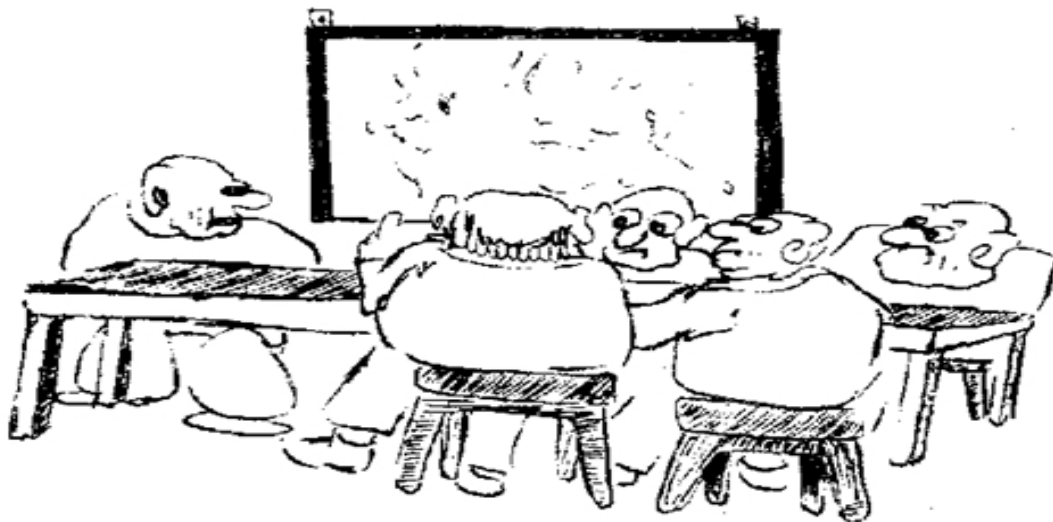
مرغه وويل: (سمه پایله چې د پانگې د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځایونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سیالۍ ده.)

د لویو امپریالیستي هیوادونو د پانگوالو تر منځ د نړۍ وېش

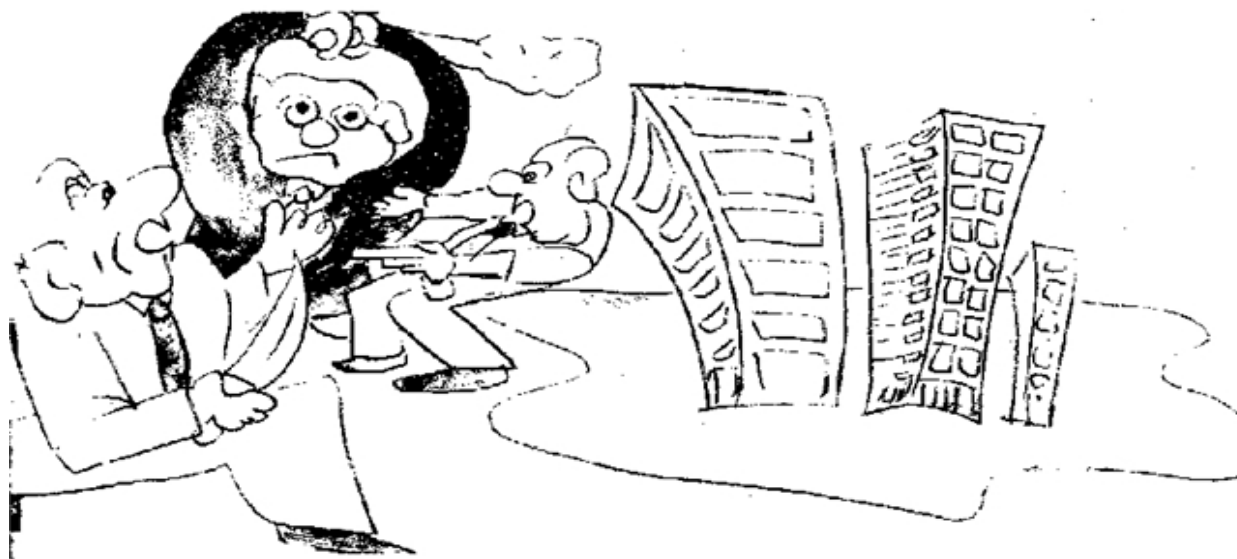
که چېرته یوه امپریالیستي هیواد شتون درلودای نو یوازې یوه هیواد به په پانگه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هیڅ جنګ نه کېدای. خو دا چې امپریالیستي هیوادونه له یوه څخه ډېر دي او هر یو یې غواړي چې خپله اضافي پانگه چې خپل هیواد کې یې په کارنشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چې د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندې مو وویل: ستر پانگوال چې د هیواد ډېری تولید د هغو پوسیله کېږي خپلو منځو کې یې تړونونه وکړل چې د هغو تړونو له مخې د هیواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسیم شول. د توکو بیه ټاکل کېده، د توکو مقدار چې هر پانگوال یې باید تولید کړي مخکې له مخکې ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسې نور. دا تړونونه له کارتل. سندیکا او تر استونو څخه عبارت ول. یاد تړونونه هیواد دننه د پانگوالو تر منځ ترسره کېدل.

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سیالي له منځه یووړه او ورو پانگوالو ته چې هغوی دم کړۍ د سیالۍ غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سندیکاوې د دې لامل شوې چې تولید د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. یانې تولید انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات یوازې هیواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم یاد شول. خواوس چې څو هیواده د سترو اضافي پانگولرونکي دي او غواړي چې دا پانگې بهر ته ولېږدي باید خپلو منځو کې تړونونه وکړي او د هغو په اساس د نړۍ بازارونه خپلو کې سره ووېشي. د توکو بیه وټاکي او داسې نور. دې تړونونو ته نړیوال کارتلونه او سندیکاوې ویل کېږي. په دې ترتیب سره امپریالیستي هیوادونه نړیوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د یوه هیواد د سترو پانگوالو ترمنځ نه دي ترڅو داخلي انحصارات رامنځته کړي،

بلکې د څو هیوادونو د سترو پانگوالو ترمنځ دي. په دې اساس کله چې څو امپریالیست هیوادونه وغواړي خپله اضافي پانگه بهر ته ولېږدوي، د څو هیوادونو ترمنځ تړونونه لاسلیکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسيله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپریالیستي هیوادونه هر یو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدې مسلې په سره د هغو ترمنځ مبارزه پیلېږي. خو دا مسله هم همداسې حلېږي.

د هر چا چې خټ غټ او او زور يې ډېروې ډېره برخه خپلوي. د خټ غټوالی د هر امپرياليستي هيواد د اضافي پانگې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپرياليستي هيوادونو تر منځ ووېشل شوه. اوس يو څه درته وایم چې وبځاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ پخپلو کې د تړونونو په اساس سره وېشلي وه ، ويل به يې چې موږ د دې لپاره چې نړۍ د جنگ لور ته لاړه نشي دا تړونونه ياني کارتلونه، سندیکاوې او تر استونه رامنځته او نړۍ مو خپلو کې سره ووېشله!

رېښتیا هم چې خنډوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنگ يوازي او يوازي د څو امپرياليستي هيوادونو تر منځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپرياليستي هيوادونه ټول د لویو اضافي پانگو خاوندان دي او که د هغو تر منځ سازش ونشي نړۍ به د جنگ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم یاد سازش [د نړۍ وېش] د جنگ مخه نشي نيولای. ځکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دویم دا چې جنگ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانگواله طبقه له منځه لاړ شي ياني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې يو شمېر پانگوال د نړۍ ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکې او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانگړي ډول کارگره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې يوازي له زنځيرونو او زولنو څخه چې پانگوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

باید ووايم چې په واقعیت کې دوه ډوله جنگ وجود لري؛ يو امپرياليستي او نيواکر جنگونه او بل هم عادلانه او آزادۍ بښونکي جنگونه دي. چې په دې جنگونو کې زیارکښان د پانگوالو د زنځيرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپرياليستي جنگونه د نړۍ د پانگوالو تر منځ تر سره کېږي چې د خپلو گټو په موخه نړۍ په سرو وینو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادۍ بښونکي جنگونه د کارگرۍ طبقې په مشرتابه د زیارکښانو او پانگوالو تر منځ دي، چې د نړۍ پانگوالو ته وژونکې ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنگونه د نړۍ خلکو ته په ډالی کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له ياده باید ونه باسو چې امپرياليستي جنگونه د امپرياليستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکي دي. د دې جنگونو په نتیجه کې کارگران او ټول زیارایستونکي - د لوړې او بې روزگاری تر سخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه تر لاسه کوي. سره له دې چې خپله امپرياليستي هيوادونه په جنگ کې ښکېل دي، په هغو هيوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زېښاک زنځير يې شپږېږي نو هغه ده چې د دې هيوادونو خلک دا فرصت غنیمت گڼي او په آزادۍ بښونکو جگړو لاس پورې کوي تر څو د امپريالیزم زنځيرونه وشلوي...

سړي وويل: (پوهېرى؟ د توليد اوزار ورځ تر بلې وده مومي. پانگوال هيوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپرياليستي هيوادونو اړتيا ورځ تر بلې ډېرېږي. د بېلکې په توگه د يوه امپرياليستي هيواد څو ستر پانگوال په نظر کې ونيسئ چې په څو هيوادونو کې د توکر جوړونې فابريکې لري. پوهېرو چې هره ورځ د دوی پانگه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخاني د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د توکر جوړونې لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانگوالو د توکر جوړونې فابريکې ورځ تر بلې ډېرې پنبې ته اړمن کېږي. همدارنگه د نورو هيوادونو پانگوال هم چې د توکر جوړونې فابريکې لري ډېرې پنبې ته اړتيا پيدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانگه يې ډېرېږي. همدا ده چې نړۍ کې د توکر جوړونې فابريکو خاوندان د خامو لومړنيو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پورې کوي... ما يوازي د توکر جوړونې فابريکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لورې، د وخت په تېرېدو سره هغه هيوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ورسېدلي چې وکولای شي خپله پانگه بهر ته ولېږدوي، اوس يې وده کړي او خپله په يوه امپرياليستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانگه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بيا وېش پيل کړي تر څو دوی ته هم يوه برخه ورسېږي.

همداسې کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د يوه هيواد اضافي پانگه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرې پانگه په لاس راوړي، په داسې وخت کې بيا غواړي چې نړۍ له سره ووېشل شي. دا چې د پخواني وېش له مخې نسبت و نورو هيوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه يې په نصیب شوي ده. هو دا ټول د دې لامل گرځي چې نړۍ په وينو ولېږل شي. په دې جگړو کې پانگوال د جنګ په بهانه کارگران له حده زيات په کارگماري تر څو پرلپسې وسله، فشنگ، مهمات، کالي او جنګي وسائل توليد کړي.

سړي وويل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وويل: (هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هيواد د فاع لپاره مبارزه کوو. يا هم وائي چې فلانکې هيواد په فلانکې هيواد حمله کړي نو موږ بايد له فلانکې هيواد څخه ملاتړ وکړو او داسې نورې برغزي او بابولالي)

سړي وويل: (اوس متوجه شوم چې تر څو پانگوال سيستم له منځه لاړنشي سوله نشي راتلای)

مرغه وويل: (امپرياليستي هيوادونه د ډېرو او ښو ځايونو/هيوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنگونه رامنځته کوي. د خدا وړ خولا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناور ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبرې وکړو.

هوکرانه دوسته تر څو چې پانگوال سيستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلي او لوږه به ورسره وي او امپرياليستي هيوادونه به د مستعمره او نيمه مستعمره هيوادونو د لاسته راوړل په موخه ډېر نور خونړي جنگونه په لار واچوي.)

سړي وويل: (مستعمره او نيمه مستعمره يانې څه؟)

مرغه وويل: (مستعمره هغه هيواد ته ويل کېږي چې مستقيماً د امپرياليستي هيوادونو پانگوالو په لاس کې وي. هغه هيواد چې مستعمره وي هيڅ استقلال نلري، تردې چې امپرياليسم يادو هيوادونو ته په علي ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نيمه مستعمره هيوادونه بيا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکې دي؛ يانې له ځانه يو شاه يا ولس مشر لري خو د سياسي او اقتصادي اړخه په امپرياليزم پوري تړلي وي. چې خپل خواراکي، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هيواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتې دې نه وي چې په نيمه مستعمره هيواد کې شاه يا ولسمشر د امپرياليزم لاس پوڅی او نوکر وي.

د امپرياليستي هيوادونو پانگوال په نيمه مستعمره هيوادونو کې پانگه اچونه کوي او د داخلي پانگوالو په مرسته ياني په واقعيت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هيواد لوتوي او د نظامي کارپوه يا نظامي مشاورو او نورو په نامه يې نيمه مستعمره هيوادونو ته استوي.

سړي وويل: (پوهېږم چې نور سترې شوی يې او غواړی چې لاړ شې. خو مخکې له دې بايد ووايم د هغه څه چې تا د امپرياليزم په اړه وويل؟؟؟ ځکه امپرياليزم د دواړو پياوړي او زور يې دومره ډېر دی چې هيڅکله به کارگران ونه توانېږي هغوی نابود کړي).

مرغه وويل: (ما داسي څه نه دی ويلي. ما وويل چې کله پانگولی امپرياليزم ته ورسېږي نور يې ورکاوی حتمي دی. ما وويل چې امپرياليزم د پانگولی وروستی پړاو دی).

سړي وويل: (په همدومره ساده کي سره؟)

مرغه وويل: (نه بابا! گوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه).

د امپرياليستي هيوادونو ځواک په څه کې دی؟

سړي وويل: (په اضافي پانگه کې).

مرغه وويل: (اضافي پانگه څه ده؟)

سړي وويل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانگوال خپل هيواد کې د کارگرانو د زېښاک څخه لويه پانگه تر لاسه کوي ځکه خو يوه برخه يې پخپل هيواد کې او پاتې برخه چې اضافي ده بهر ته استوي).

مرغه وويل: (دا پانگه له کومه راغلي).

سړي وويل: (د کارگرانو له زياره).

مرغه وويل: (اضافي پانگه هم چې كله بهر ته ولېږدول شوه، د كارگرانو د زيار پوسيله ورځ تربلی ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وويل: (هو.)

مرغه وويل: (نوله همدې امله دا كارگران دي چې د هغوی د لاسي ټناكو په نيتجه كې پانگوال ځواكمنېږي خو كه كارگران پوه شي نور به هغوی ځواكمن نه وي.)

سړي وويل: (خو تا وويل چې فوځ او پوليس د امپرياليزم په خدمت كې دي. هغوی ټانك، ټوپك، بمب او داسي نور كن جنكي اوزار لري.)

مرغه وويل: (ټانك څوك جوړوي؟)

سړي وويل: (كارگر)

الوكی وويل: (ټوپك څوك جوړوي؟)

سړي وويل: (كارگر.)

مرغه وويل: (بمب، فانتوم او نور هم کارگران جوړوي. په هر څه چې گوته کېږي هغه کارگر جوړ کړي. وينی يې؟ پانکوال پرته له کارگره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارگران د خپلو ټولو رنځونو علت ومومي، که هغوی وپوهېږي چې څومره يوه ښکلې نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنگونو علت چې ټولې نړۍ ته يې اور ورته کړ او په وينو يې ولېوله او ميليونونه خلک يې ووژل د نړۍ د وېش په سرد امپريالستي هيوادونو ترمنځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دبې وزلي، بې روزگاري او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپرياليزم که روښانه يې ووايو د پانکوال شپږدلي سيستم په وړاندي به راپورته او مبارزه پيل کړي. کله چې کارگران کارخانې پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدی يانې پانگه له کاره ولېوده او کله چې پانگه په ځای ودرېږي او له کاره ولېږي پانکوال به ورځ تر بلې کمزوري چې بيا نشي کولای د کارگرانو په وړاندي مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتې سره مخ شي.)

سړي وويل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ينحله دي هغه دا دي چې: ته ولي وايي چې امپرياليزم د پانکولۍ وروستۍ مرحله ده؟) مرغه وويل: (ډېر علتونه لري.)

۱- کله چې پانکولۍ خپلې وروستۍ مرحلې امپرياليزم په لور کام اخلي، د امپريالستي هيوادونو پانکوال گڼ هيوادونه ترولکې لاندي راولي. دا هيوادونه د مستعمرې يا نيمه مستعمرې په شکل اوري. د دې هيوادونو خلک له بزگرانو نيولې تر کارگرانو پورې په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنی غبرگون د ټوپک پوسيله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نيولې تر سروزرو او نفتو پورې ټول لوتل کېږي. او په بدل کې يې لږ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زېښاککريه آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هيوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مريضې پراختيا مومي او په نتيجه کې د امپرياليزم په وړاندي چې د پانکولۍ وروستني مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پيدا کېږي.

۲- کله چې د نړيوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندي د امپريالستي هيوادونو دښمني تر جنګه ورسې، دا جنګونه په کارگري طبقې د بې روزگاري او لوړې فشار لا هم ډېروي. امپريالستي جنګونه کارگران هوشياروي او د نړۍ په کچه د کارگري انقلابونو د ډېرېدو لامل گرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دويم نړيوال جنګ هم کارگري او امپريالستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. ځنګه چې د نړۍ د يو پر څلورمې برخې نفوسو ته امپرياليسم زولنې اچولې وې، وشلولې او وژغورېدل. په کلي ډول امپريالستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپريالستان وغواړي يا ونه غواړي تاريخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانکولۍ مرګ رانږدې کوي.

۳- د کارگرانو او پانکوالو ترمنځ اختلاف د زېښاک (استثمار) ډېرېدو او د پوليسو پوسيله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانکوالو په وړاندي د کارگرانو او نورو زيارايستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زياتېږي. د يادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانکولۍ عمر پای ته رسېدلی دی.

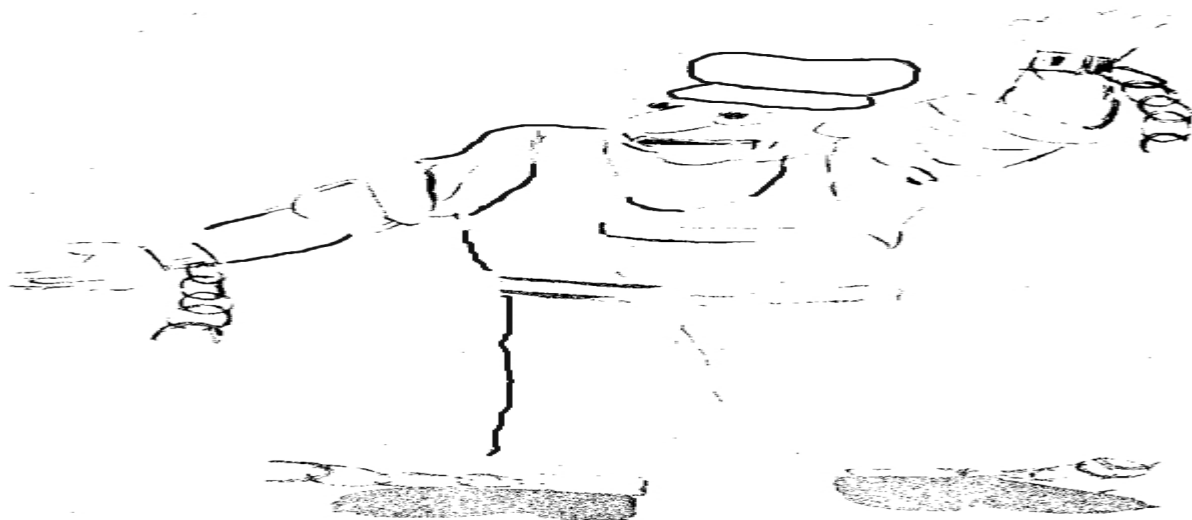

سړي وويل: (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګولی به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وويل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتيا د پانګولی د ورکاوې او په ځای يې د کارګري حکومتونو د ځای ناستی کيدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او ترسره کېدو نېشه ده او يا هم ويلای شوي چې سوسياليزم (د کمونيزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې ترڅو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولای چې خپل هيواد کې د پانګولی ريښې وباسي.)

سړي وويل: (آيا دا شوني ده چې ټول جهان کې يو ځلي/يو دم/وارد واره پانګوال سيستم د کارګري انقلابونو پوسيله نسکور شي او سوسياليزم يې ځای ناستی شي؟)

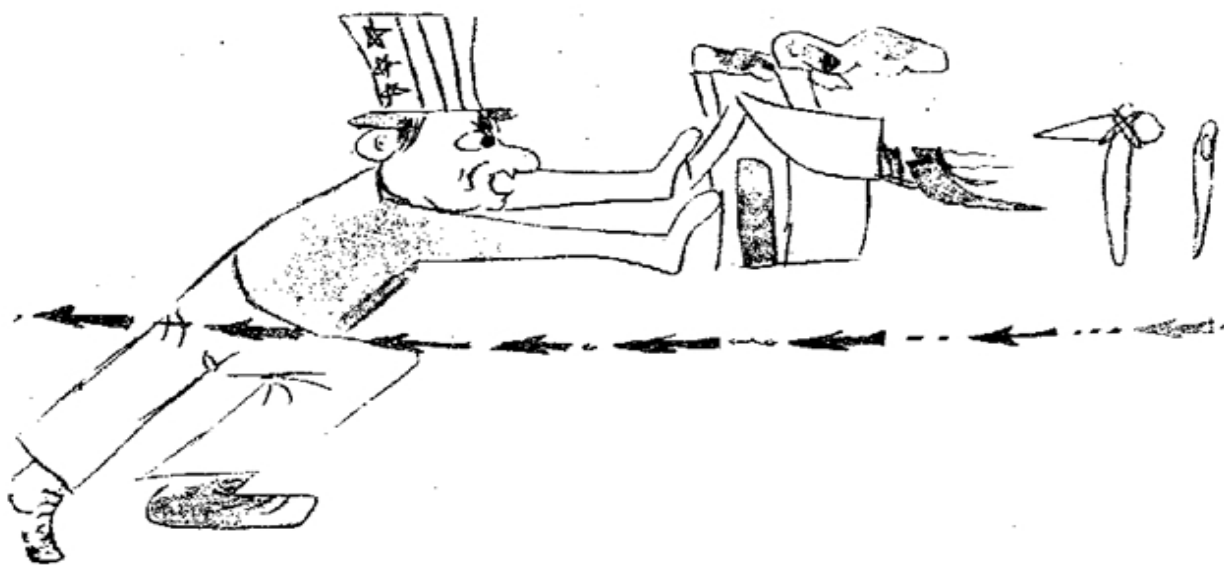
مرغه وخنډل او بيا يې وويل: (ته لکه چې ډېر وار خطا يې. که داسي څه ممکنه وای نو د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسيالستي انقلاب ترسره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګولی د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولی وای. کارګري او آزادۍ بېنونکي انقلابونه په پړاويزه ډول د نړۍ په مختلفو هيوادونو کې ترسره کېږي.)

سړي وويل: (يوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښتنه مې ده او هغه دا چې آيا امپرياليزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دی او کنه؟)

مرغه وويل: (ترڅو چې پانګولی خپلی وروستی مرحلې امپرياليزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سيالۍ په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي ترڅو په آرامه او ګرانه بيه يې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنايعو له پرمختګ

سره يې مخالفت نه کاو خو ځنگه چې پانگولي خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانگوال چې ډېری تولید د دوی لخوا کېده دې پایلی ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو، سندیکاؤ او تراسټونو پوسله تولید یوازي ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو تولید انحصاري شوله هغه وروسته یې پخپله خوښه بیه/قیمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله. یانې لکه مخکې مو چې وویل دوی تړون کاوه چې هیڅ یو پانگوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانگوال کولای شي د توکو بیه لوړه وساتي د صنعت ودي ته اړتیا نه مومي او د دې لپاره چې د تولیدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنایعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپريالیزم د پرمختګ او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هیڅ ځواک نشي کولای د تولني، علم او صنعت د ودې خنډ وگرځي.

همدا ده چې امپريالیزم د څو سړي مار په خبر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نیمه شپه وه. الوتکه او سړی دواړه سترې شوي ول. مرغې وویل: (هغه څه چې ما د امپريالیزم اړوند وویل هغه بنسټیز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نورې مطالعې ته آماده کړي. نیمه شپه ده. خوب نیولی یې، زه هم بایدې ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنگله ها خوا د تې سره ته راشه چې یوزره ورنکې کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول یې ورکړ چې سبا د ځنگله ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې یو بل ته یې شپه پخیر وویل ، الوتکه والوته او د شپې په تیارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپريالیزم د نابودۍ په موخه مخ په وړاندې د خلقي - پرولتري انقلاب په لور!!!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library